

Nr 22.

Ankom till riksdagens kansli den 17 mars 1936 kl. 4 e. m.

Utlåtande i anledning av väckt motion angående förbättring av skogsarbetarnas härbärgen under avverkningstiden.

I en inom andra kammaren väckt, till lagutskott hänvisad motion, nr 186, vilken behandlats av andra lagutskottet, har herr *Ericsson* i Sörsjön *m. fl.* hemställt, att riksdagen måtte besluta att i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla, att utredning måtte verkställas angående möjligheten att åstadkomma en förbättring av skogsarbetarnas härbärgen under avverkningstiden, samt att Kungl. Maj:t måtte för riksdagen skyndsammast framlägga det förslag, vartill utredningen kunde föranleda.

Beträffande de skäl, som anförts till stöd för berörda hemställan, får utskottet hänvisa till motionen.

Över motionen har utskottet i den ordning § 46 riksdagsordningen föreskriver begärt yttrande av socialstyrelsen och domänstyrelsen. Utskottet har därjämte lämnat Sveriges skogsägareförbund, skogsägareföreningarnas riksförbund, svenska skogs- och flottningsarbetareförbundet samt riksförbundet landsbygdens folk tillfälle att avgiva yttrande över motionen. Yttranden hava inkommit från nämnda myndigheter och sammanslutningar samt finnas såsom bilagor A—F fogade vid detta utlåtande. Utskottet tillåter sig att hänvisa till yttrandenas innehåll.

Lagen den 25 april 1919 angående beredande i vissa fall vid skogsavverkning, kolning och flottledsbyggnad av härbärke åt arbetarna m. m. stadgar (i 1 §), bland annat, att, om skogsavverknings-, kolnings- eller flottledsbyggnadsarbete bedrives på sådant avstånd från ställe, där bostad finnes att tillgå, att det icke skäligen kan påfordras, att arbetarna skola begiva sig dit för erhållande av natthärbärke, det skall åligga arbetsgivaren att sörja för att arbetarna å eller i närheten av arbetsstället äga tillgång till sådant härbärke. I vissa fall skall också lämpligt stallrum för arbetshästar anordnas.

Sådant härbärke, som omtalas i 1 §, skall (enligt 2 §) erbjuda tillräckligt utrymme samt tillfredsställande skydd mot köld och nederbörd. I övrigt skall det, med tillbörlig hänsyn tagen till den tid och de förhållanden, under vilka härbärgen kan förväntas komma till användning, motsvara skäliga fordringar på en tillfällig bostad.

Tillsyn å lagens efterlevnad utövas (enligt 3 §), på sätt Konungen närmare

föreskriver, under överinseende och ledning av yrkesinspektionens chefsmyndighet (socialstyrelsen), av befattningshavare vid yrkesinspektionen. Åtskilliga uppräknade bestämmelser i lagen om arbetarskydd (31, 38, 45, 49—51 och 53 §§) skola i tillämpliga delar äga giltighet.

Närmare föreskrifter angående tillsynen hava meddelats i *kungörelse den 18 december 1931 om tillsyn å härbärgen för skogsavverknings-, kolnings-, flottledsbyggnads- och flottningsarbetare*.

Beträffande anordnandet av härbärgen å sistnämnda slag av arbetare gäller särskild lag av den 19 juni 1919.

Enligt kungörelsen utövas tillsyn å efterlevnaden av skogshärbärgeslagen, under överinseende och ledning av socialstyrelsen, av skogs- och flottledsinspektören jämte assistenter samt av jägmästare och länsjägmästare med biträde av underlydande personal.

För närvarande tjänstgöra inom yrkesinspektionen såsom assistenter å skogs- och flottledsinspektören en e. o. assistent och en biträdande assistent.

I motionen har framhållits, bland annat, dels att gällande lagstiftning bör göras mera effektiv, för vilket ändamål erfordras utökning av inspektionspersonalen, dels ock att vissa ändringar i lagen böra göras, gående ut därpå, att de egenskaper, som bostäderna böra besitta, närmare än som nu är fallet skola angivas, samt att skyldighet skall stadgas antingen för köpare eller försäljare av skog att uppföra skogshärbärke innan tidpunkten för markens tjälfrysning inträtt.

Förslag till lagstiftning i förevarande ämne framlades genom prop. nr 53 för 1919 års lagtima riksdag. Nämnda proposition var av samma innehåll som prop. 353 till 1918 års riksdag, vilken med hänsyn till bristande tid icke detaljgranskats av riksdagen samt därför avslagits.

I det förslag av socialstyrelsen, som låg till grund för sistnämnda proposition, hade beträffande *härbärges beskaffenhet* (2 §) anförts:

I 2 § av förslaget antydas de fordringar, härbärke av här ifrågavarande slag skall uppfylla. Med hänsyn till de synnerligen olikartade förhållanden, varunder lagen skulle komma till tillämpning, har det icke ansetts lämpligt eller möjligt att här närmare precisera dessa fordringar. I likhet med det sätt, varpå arbetarskyddslagets motsvarande bestämmelser äro avsedda att förverkligas, skulle det ankomma på vederbörande tillsynsorgan att med anpassning efter förhållandena i varje särskilt fall närmare utforma tillämpningen av skyddslagstiftningens bestämmelser i förevarande avseende. Till vägledning i denna verksamhet skulle emellertid styrelsen, efter samråd med representanter för arbetsgivare och arbetare inom de områden lagen avser, utfärda erforderliga anvisningar, som, ehuru närmast avsedda för tillsynsorganen, naturligen i viss mån skulle bliva normgivande i allmänhet.

Föredragande departementschefen, statsrådet Schotte, anförde i propositionen:

Det synes riktigt att, såsom socialstyrelsen föreslagit, icke i lagen meddela mera detaljerade föreskrifter angående ifrågavarande bostäders beskaffenhet utan överlämna åt vederbörande tillsynsmyndigheter att i enlighet med av styrelsen utarbetade anvisningar tillse, att arbetarnas bostadsförhållanden ordnas på det sätt, som i varje fall kan vara lämpligt. I paragrafen bör dock tydligt utmärkas, att hänsyn bör tagas till förhållandena i varje särskilt fall.

Riksdagen antog på förslag av andra lagutskottet (utlåtande nr 16) Kungl. Maj:ts förslag på denna punkt oförändrat.

Enligt skogshärbärgeslagens ursprungliga lydelse skulle *tillsynen å efterlevnaden av lagen*, på sätt Konungen närmare föreskreve, utövas av länsstyrelse, som därvid ägde åtnjuta biträde av befattningshavare vid yrkesinspektionen samt i det allmännas tjänst för skogsvård anställd personal. Det biträde, som länsstyrelserna ägde åtnjuta, skulle lämnas dels av en särskilt förordnad specialinspektör (skogs- och flottledsinspektören), dels av skogsstatens befattningshavare, dels ock, i den mån vederbörande skogsvårdsstyrelse på framställning av länsstyrelserna samtyckte därtill, av de hos skogsvårdsstyrelserna anställda befattningshavarna.

I förslag till utvidgad lagstiftning i ämnet, som avgavs den 19 maj 1927, föreslog socialstyrelsen överflyttning av tillsynen å lagens efterlevnad från länsstyrelserna till socialstyrelsen i egenskap av yrkesinspektionens chefsmyndighet.

Vid 1929 års riksdag yrkades i en motion, II: 311, av herr Johansson i Sollefteå m. fl., utredning och förslag till stärkande av skogs- och flottledshärbärgeslagarnas samt den i samband därmed utövade yrkesinspektionens effektivitet.

På förslag av andra lagutskottet (utlåtande nr 39) hemställde riksdagen i skrivelse (nr 184) till Kungl. Maj:t om utredning på vad sätt lämpliga åtgärder kunde vidtagas för att öka effektiviteten av den inspektion, som ägde rum enligt skogs- och flottledshärbärgeslagarna.

Utredning i anledning av riksdagens skrivelse verkställdes av socialstyrelsen och framlades genom skrivelse den 28 september 1929. Däri föreslogs — förutom överflyttning av tillsynens ledning från länsstyrelserna till yrkesinspektionens chefsmyndighet — att skogs- och flottledsinspektören måtte överflyttas på ordinarie stat, att till hjälp åt specialinspektören måtte anställas en e. o. assistent samt att socialstyrelsen måtte beredas möjlighet att under den tid av året, då inspektionsbehovet vore störst, anställa en biträdande assistent.

Av socialstyrelsen föreslagen förstärkning av yrkesinspektionens arbetskrafter beviljades av 1930 års riksdag (dels i enlighet med förslag i statsverkspropositionen, femte huvudtiteln, dels ock, såvitt angick den biträdande assistenten, i anledning av motion, II: 315, av herrar Ericsson i Sörsjön och Olsson i Rödningsberg).

Vid 1931 års riksdag erhöles bestämmelserna i skogshärbärgeslagens 3 §

rörande tillsyn å lagens efterlevnad nuvarande lydelse (prop. nr 41, andra lagutskottets utlåtande nr 25).

Särskilda *anvisningar* (nr 6) angående härbärgen vid avverknings-, kolnings- och flottningsarbeten samt angående stall vid avverknings- och kolningsarbeten hava utfärdats av socialstyrelsen den 10 juni 1920.

I sitt till utskottet avgivna yttrande över förevarande motion har socialstyrelsen omnämnt, att styrelsen har för avsikt att innevarande år utfärda reviderade *anvisningar* angående härbärgen vid avverkningsarbeten m. m.

I förevarande sammanhang må omnämnas, att enligt uppdrag av Kungl. Maj:t (i anledning av en riksdagens skrivelse den 6 juni 1929, nr 305), *socialstyrelsen* den 10 november 1933 avgivit utredning och förslag rörande förbättrande av skogs- och flottningsarbetarnas provianterings- och matlagningsförhållanden under vistelsen i skogarna samt att *medicinalstyrelsen* den 25 november 1933 avlämnat undersökning rörande de dietiska och hygieniska förhållandenas inverkan på skogsarbetarnas hälsotillstånd (statens offentliga utredningar 1933: 38).

I socialstyrelsens utredning har lämnats redogörelse för skogs- och flottningsarbetarnas antal samt för provianterings- och matlagningsförhållandena, sådana de hittills i allmänhet gestaltat sig vid individuell mathållning. Vidare har lämnats en på uppgifter från ett 100-tal gemensamma skogsarbetarhushåll grundad utförlig redogörelse för dessa hushålls anordnande och organisation samt resultaten av desamma ur såväl dietiska och hygieniska som ekonomiska och vissa andra synpunkter. I anslutning till utredningens resultat ha slutligen angivits de åtgärder, som enligt styrelsens uppfattning vore ägnade att förbättra detta slag av hushållning och underlätta dess allmänna införande på arbetsplatserna. Styrelsens förslag hava upptagits under kap. V i utredningen, därvid åtgärder föreslagits såväl från det allmännas som från arbetarnas och arbetsgivarnas sida (sid. 103—116).

I medicinalstyrelsens utlåtande har anförts, bland annat, att gemensam (kooperativ) hushållning utgjorde en mäktig hävstång för förbättring av såväl kosthållet, vad födans tillagning och omväxling beträffade, som ock vidkommande hygieniska framsteg i övrigt. Av verkställda undersökningar har medicinalstyrelsen funnit framgå, att skogsarbetarnas bostadsförhållanden böra göras till föremål för ytterligare uppmärksamhet från statens sida. Även om bostäderna under senare år i hög grad förbättrats, torde dock uppenbara missförhållanden alltjämt vidlåda många av skogsarbetarnas tillfälliga bostäder i skogen. Ett fortsatt målmedvetet arbete från den skoglilla yrkesinspektionens sida måste alltjämt anses påkallat.

I ämbetsskrivelse till socialstyrelsen den 20 september 1935 har Kungl. Maj:t — efter att hava omnämnt 1929 års riksdagsskrivelse samt socialstyrelsens och medicinalstyrelsens nyssnämnda, över skrivelsen avgivna ut-

låtanden — anført, att Kungl. Maj:t funne nämnda skrivelse icke föranleda någon Kungl. Maj:ts vidare behandling.

Slutligen må omnämnas, att *socialstyrelsen* den 14 december 1935 till Kungl. Maj:t avlämnat förslag till effektivisering av skogs- och flottledsinspektionen m. m.

Däri anföres bland annat, att minst 10 000 härbärgen varje år torde tagas i bruk vid skogsavverkningsarbete, samt att endast omkring 600 härbärgesinspektioner för närvarande medhinnas per år.

Socialstyrelsens förslag utmynnar i en hemställan, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

dels medgiva, att skogs- och flottledsinspektören uppflyttas i lönegrad B 28 (f. n. B 27), att den hos skogs- och flottledsinspektören anställda e. o. assistenten i lönegrad 20 överföres till ordinarie stat i lönegrad B 21, att det hos skogs- och flottledsinspektören anställda e. o. kontorsbiträdet i lönegrad 4 överföres å ordinarie stat i lönegrad B 4, att den e. o. befattningshavare (biträdande assistenten) i lönegrad 16, som skogs- och flottledsinspektören äger anlita 5 månader av året, uppflyttas i lönegrad 17 och får tjänstgöra 6 månader varje budgetår, att hos nämnde inspektör anställs en e. o. befattningshavare i lönegrad 15 såsom »skogsunderinspektör», att styrelsen såsom ytterligare förstärkning av skogs- och flottledsinspektionens arbetskrafter i samråd med domänstyrelsen under 6 månader av året anställer tre vid domänverket anställda icke-ordinarie kronojägare såsom »biträdande skogsunderinspektörer» samt att under 8 månader av året ytterligare ett kvinnligt biträde anställs å skogs- och flottledsinspektörens expedition,

dels ock vidtaga de ändringar i anslagen till yrkesinspektionen, vilka påkallas för genomförande av de föreslagna åtgärderna.

Socialstyrelsens framställning har varit remitterad till domänstyrelsen, som avgivit yttrande den 22 februari 1936. Handlingarna i ärendet hava därefter överlämnats till statskontoret, som anbefallts att före den 10 april 1936 avgiva utlåtande.

Av de yttranden, som socialstyrelsen och Sveriges skogsägareförbund avgivit till utskottet, framgår, att under senare år åtgärder av olika slag vidtagits, varigenom skogsarbetarnas bostads- och övriga levnadsförhållanden under arbetet i skogarna i vissa fall förbättrats. Ytterligare förbättringar synas emellertid vara erforderliga, särskilt i fråga om bostädernas beskaffenhet.

Utskottet.

Den inspektion, som utövas enligt skogshärbärgeslagen och som bland annat har till uppgift att tillse, att gällande bestämmelser på förevarande område iakttagas, har hitintills på grund av bristande tillgång på arbetskrafter icke varit tillräcklig. Socialstyrelsen har, såsom framgår av utredningen, med anledning härav i skrivelse till Kungl. Maj:t den 14 december 1935 framlagt förslag till åtgärder med syfte att åstadkomma större verkan av skogs- och flottledsinspektionen. Över socialstyrelsens framställning har ytt-

rande avgivits av domänstyrelsen, varefter utlåtande inforrats från statskontoret. Enligt utskottets förmenande torde emellertid tillräckliga resultat icke kunna vinnas enbart genom en — i och för sig behövlig — förstärkning av inspektionen. Ytterligare åtgärder torde vara erforderliga. I sådant hänseende synes det bland annat böra övervägas, om icke föreskrifter utöver de nu förefintliga böra lämnas angående härbärgenas beskaffenhet. Utskottet anser på grund härav utredning erforderlig angående de möjligheter, som kunna stå till buds för att åstadkomma en förbättring av skogsarbetarnas härbärgen under avverkningstiden.

Utskottet får därför hemställa,

att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t ville anhålla, att Kungl. Maj:t måtte verkställa utredning angående möjligheten att åstadkomma en förbättring av skogsarbetarnas härbärgen under avverkningstiden samt för riksdagen förlägga det förslag, vartill utredningen kan föranleda.

Stockholm den 17 mars 1936.

På andra lagutskottets vägnar:

K. G. WESTMAN.

Vid ärendets behandling hava närvarit:

från första kammaren: herrar *K. G. Westman, Sigfrid Hansson, Sam Larsson, P. Sandström, Norman, Karl Bodin* och *Carlström*;

från andra kammaren: herrar *Hage, Johanson* i Hallagården*, *Pettersson* i Hällbacken*, *Sandström* i Sollefteå och *Molander*, fru *Nordgren* samt herrar *Thorell* och *Sandberg*.

* Ej närvarande vid utlåtandets justering.

Bilaga A.

Socialstyrelsen.

Stockholm den 4 mars 1936.

Till riksdagens andra lagutskott.

Genom beslut den 7 februari 1936 har Kungl. Maj:t anbefallt socialstyrelsen att senast den 10 mars 1936 till andra lagutskottet avgiva yttrande över en inom andra kammaren väckt motion, nr 186, angående förbättring av skogsarbetarnas härbärgen under avverkningstiden. Till fullgörande härav får styrelsen, efter skogs- och flottledsinspektörens hörande, anföra följande.

De i motionen framförda yrkandena avse dels vissa ändringar i skogshärbärgeslagen, dels förstärkning av den skogliga yrkesinspektionens arbetskrafter.

Motionärerna anse tiden nu vara inne för genomförande av ändring i nämnda lag av sådan innebörd, att däri angivas något närmare än nu är fallet de egenskaper, som bostäderna för skogsarbetarna skola besitta och den livsföring de skola medge. Sådan ändring anses betingad alldeles särskilt med hänsyn till nödvändigheten att främja den kollektiva mathållningen i skogarna. Önskemålet härvidlag preciseras närmare så, att skogshärbärgena böra undergå en förändring i byggnadssättet på så sätt, att i regel på arbetsplatser med 8 arbetare och däröver tvenne rum eller avdelningar inrättas, samt att på större arbetsplatser jämväl ett särskilt rum för torkning av kläder anordnas.

Härbärgen om två rum, av vilka det ena utgör bostad för arbetarna och det andra matrum, kök och bostad för hushållerska, äro givetvis mycket ändamålsenliga vid större förläggningar eller å platser, där härbärgena beräknas komma till användning under en följd av år. För mindre förläggningar eller på sådana arbetsplatser, där bostäderna ej kunna utnyttjas mer än en eller annan vinter, är det däremot vanligen icke gärna möjligt att påfordra uppförande av dylika tvårummiga härbärgen, vilka givetvis draga betydligt större kostnader än de enrummiga. Den i socialstyrelsens anvisningar nr 6 angående härbärgen vid avverkningsarbeten m. m. meddelade anvisningen (punkt 3), att vid förläggning för längre tid av större antal avverkningsarbetare (flera än 12 à 16) härbärke till befordran av hygien, ordning och trevnad bör vara uppdelat på två eller flera rum eller ock flera härbärgen användas, torde alltså fortfarande böra vara normerande i denna fråga.

För att bereda även de arbetare, som vanligen inkvarteras i enrummiga härbärgen, möjligheter att komma i åtnjutande av de betydande förmåner, som de gemensamma skogsarbetarhushållen visat sig medföra, har skogs- och flottledsinspektören upprättat ritningar till även enrummiga, för gemensam mathållning avsedda härbärgen. Av hittills gjorda erfarenheter att döma hava dessa härbärgen visat sig motsvara anspråken på en för angivna ändamål avsedd tillfällig bostad.

Uppfattningen att i härbärgen, som inrymma ett något större antal arbetare, ett särskilt rum för torkning av kläder bör finnas, delas även av styrelsen, och har styrelsen delgivit sin uppfattning åt skogs- och flottledsinspektören, vilken emellertid redan förut under sin verksamhet sökt tillgodose önskemålet i fråga. Genom anordnande av torkrum undviks, att arbetarnas våta kläder och skodon och framför allt selarna torkas i bostadsrummet till hinder för matlagningen och till men för hygien och trevnaden.

Beträffande härbärgenas beskaffenhet i övrigt må slutligen meddelas, att styrelsen har för avsikt att innevarande år utfärda reviderade anvisningar angående härbärgen vid avverkningsarbeten m. m. I dessa anvisningar komma att intagas mera detaljerade bestämmelser än de nuvarande rörande härbärgenas anordnande i olika fall.

Motionärerna anse det vidare vara angeläget, att sådan ändring av lagstiftningen vidtages, att »skyldighet till skogshärbärgens uppförande föreligger för antingen köpare eller säljare innan tidpunkten för markens tjälfrysning inträder».

Tidpunkten för bostädernas uppförande är utan gensägelse av stor betydelse för bostädernas beskaffenhet. Under sommaren och hösten uppförda bostäder bliva sålunda i regel bättre än sådana som byggas, sedan marken tjälad. På grund därav framhålles även i styrelsens ovanberörda anvisningar, att härbärgen och stall om möjligt böra uppföras på sommaren eller hösten, innan marken är tjälad. Så sker även numera i de flesta fall, ett förhållande som även motionärerna uppmärksammat. Detta gäller särskilt i sådana fall, då avverkning skall bedrivas på arbetsgivaren tillhörig skog men även mycket ofta vid utdrivning av å rot inköpta virkesposter. Sålunda tillhandahållas numera vanligen härbärgen och skogsstall, som erfordras för utdrivning av å rot försålda virkesposter på kronoparker, allmänningar och besparingsskogar, av vederbörande skogsägare. En av skogs- och flottledsinspektören verkställd undersökning av huru bostadsförhållandena voro avsedda att ordnas vid de virkesposter, som salubjödtes å kronoskogsauktionerna hösten 1934, gav sålunda till resultat, att endast vid cirka 8 procent av samtliga salubjudna poster beräknades härbärgen behöva uppföras av köparna. År 1922 var motsvarande siffra 30 procent. En dylik anordning är även vanligen fördelaktigast för större skogsägare, enär dessa därigenom kunna placera bostäderna så, att desamma kunna utnyttjas under flera vintar, vilket däremot sällan är fallet med av köparna anordnade bostäder.

Att genom föreskrift i lagen ålägga samtliga skogsägare att uppföra härbärgen och skogsstall torde däremot ej vara att tillråda. Därigenom skulle fara för försämring av bostädernas beskaffenhet säkerligen komma att uppstå, enär många skogsägare sannolikt skulle försöka att komma ifrån skyldigheten så lindrigt som möjligt. En dylik föreskrift skulle helt säkert även giva upphov till många tvister mellan köpare och säljare, då tillämpandet av tvångsförfarande för genomförande i visst fall av erforderliga bostadsförbättringar mer eller mindre skulle komma att gå ut över den förstnämnde. Vidare skulle tillsynen avsevärt försväras, om tillsynsorganen skulle hava att vända sig till skogsägaren och ej som nu till arbetsgivaren-virkesägaren. En ytterligare omständighet, som talar för att ansvaret för bostädernas beskaffenhet fortfarande bör åvila arbetsgivaren, är att — då mark- och virkesägaren icke äro samma person — den senare ofta representerar den ekonomiskt starkare parten.

Den av motionärerna till synes förordade föreskriften om »ovillkorlig skyldighet» för arbetsgivare att uppföra härbärg före markens tjälfrysning

skulle mången gång bliva omöjlig att efterleva, enär det ofta inträffar, att virkesposter försäljas efter denna tidpunkt, och det intill dess förblir oavgjort, huruvida avverkning kommer att äga rum under den stundande vintern eller ej. Bostädernas uppförande efter tjälfrysningen behöves emellertid icke, såsom motionärerna synas anse, innebära, att bostäderna i dessa fall nödvändigtvis skola bliva otillfredsställande. Ofta användas nämligen i sådana fall s. k. flyttbara bostäder, av vilka numera flera typer av tillfredsställande beskaffenhet finnas i marknaden. Med den förbättrade standard, som numera tillämpas vid bostadsbyggandet (härbärgenas förseende med trägolv m. m.), äro även vid fasta bostäder olägenheterna av uppförandet å frusen mark mindre än tidigare. Sannolikt är även, av hittillsvarande erfarenhet att döma, att den förbättring av bostadsbeståndet, som hittills ägt rum, skall ytterligare fortgå och därmed ifrågasvarande olägenheter bliva allt mindre framträdande.

I motionen hävdas vidare, att den skogliga yrkesinspektionens arbetskrafter alltjämt äro otillräckliga för utövande av en effektiv fortlöpande inspektion av skogshärbärgena och att därför en utökning av nämnda arbetskrafter är erforderlig. En sådan utökning anses vara så mycket mera nödvändig, som den skogliga yrkesinspektionen jämväl har sig ålagt att inom ifrågasvarande arbetsområden utöva tillsyn över lagen om arbetarskydd och med stöd av densamma meddelade föreskrifter.

Det torde vara ovedersägligt, att den skogliga yrkesinspektionen icke äger tillgång på arbetskrafter i sådan omfattning, att dess uppgifter kunna fullgöras med önskvärd grad av effektivitet. Med hänsyn härtill har också styrelsen i en den 14 december 1935 avgiven framställning till Kungl. Maj:t framlagt förslag till effektivisering av skogs- och flottledsinspektionen. Styrelsen tillåter sig i förevarande avseende hänvisa till denna framställning. Styrelsen har däri bland annat hemställt, att hos skogs- och flottledsinspektören anställas en e. o. befattningshavare såsom »skogsunderinspektör» samt att styrelsen medgives såsom ytterligare förstärkning av skogs- och flottledsinspektionens arbetskrafter i samråd med domänstyrelsen under 6 månader av året anställa tre vid domänverket anställda icke-ordinarie kronojägare såsom »biträdande skogsunderinspektörer».

GUNNAR HUSS.

W. Stenholm.

Bilaga B.

Domänstyrelsen.

Till Riksdagens andra lagutskott.

Genom socialdepartementets ämbetsskrivelse den 7 innevarande februari har domänstyrelsen anbefallts att senast den 10 mars 1936 avgiva yttrande över en inom riksdagens andra kammare väckt motion nr 186, vari herrar Eriksson i Sörsjön m. fl. på anförda grunder hemställt,

att riksdagen måtte besluta att i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla om ut-

redning angående möjligheten att åstadkomma en förbättring av skogsarbetarnas härbärgen under avverkningstiden samt

att Kungl. Maj:t måtte till riksdagen skyndsamt framlägga det förslag, vartill utredningen kan föranleda.

I anledning härav får domänstyrelsen anföra följande.

Motionärerna hava såsom motiv för sin hemställan åberopat en av Svenska skogs- och flottningsarbetareförbundet under år 1935 verkställd utredning angående cirka 15 000 skogsarbetares bostadsförhållanden inom vissa delar av landet, avseende cirka 200 lokalavdelningars verksamhetsområden. Därav framginge, att ungefär 8 000 av dessa skogsarbetare under arbetssäsongen kunnat bo i sina hem, medan 7 000 bott i härbärgen av mera tillfällig beskaffenhet. Av dessa 7 000 hade drygt 1 000 varit härbärgerade i s. k. fäbodstugor och nära 6 000 i skogskojor. Cirka 2 000 hade varit inhysta i härbärgen, vilka ansetts vara relativt tillfredsställande, medan 1 500 varit nödsakade att bo i överbelagda härbärgen. 2 500 hade måst finna sig i att bliva inlogerade i kalla och dragiga sådana och 1 000 i härbärgen, som varit behäftade med brister av olika slag.

Då motionen ällenast syftar till en utredning, av vilken man bör kunna förmoda skall framgå, vilka som närmast kunna göras ansvariga för i motionen påtalade missförhållanden, har styrelsen helt naturligt intet att däremot erinra.

Stockholm den 17 februari 1936.

W. KUYLENSTJERNA.

| *Martin Rasch.*

Bilaga C.

Sveriges skogsägareförbund.

Till Riksdagens andra lagutskott.

Genom remiss den 2 februari har riksdagens andra lagutskott berett Sveriges Skogsägareförbund tillfälle att avgiva yttrande över den av herr Ericsson i Sörsjön m. fl. i andra kammaren avgivna motionen nr 186 angående förbättring av skogsarbetarnas härbärgen under avverkningstiden. I anledning därav får förbundet vördsamt anföra:

Vid tillkomsten av lagen den 25 april 1919 angående beredande i vissa fall vid skogsavverkning, kolning och flottledsbyggnad av härbärke åt arbetarna befarades inom skogsägarekretsar, att denna lagstiftning stundom skulle kunna få betungande verkningar för skogsbruket. I sådana fall nämligen, då en avverkning omfattade ett tämligen ringa virkesparti, vilket kanske dessutom vore av lågvärdiga sortiment, kunde uppförandet av ett skogshärbärke, fyllande högre kvalitetskrav, komma att medföra kostnader, som icke stode i rimligt förhållande till det avverkade virkets värde. Berörda byggnadskostnad kunde komma att, fördelad på den avverkade virkeskvantiteten, höja avverkningskostnaden per kubikfot så mycket, att rotvärdet å virket bleve noll eller därunder, d. v. s. hela avverkningen ekonomiskt out-

förbar. Dessa farhågor hava sedermera dessbättre visat sig vara i huvudsak ogrundade, vilket torde få tillskrivas dels den omständigheten, att lagens 2 § erhållit en formulering, som medger en skälig anpassning av kraven på skogskojorna efter förhållandena i det särskilda fallet, samt dels att den övervakande myndigheten, skogshärbärgesinspektionen, anpassat kraven på skogskojornas kvalitet och dyrbarhet ej blott efter önskemålet att framdriva bästa möjliga bostäder utan jämväl efter vad som är ekonomiskt rimligt och utförbart under förhandenvarande omständigheter.

Överhuvudtaget hava dessa möjligheter att ansluta lagtillämpningen till de ständigt skiftande förhållandena i det praktiska livet visat sig medföra goda verkningar. Inspektionsmyndigheten har utan att i någon som helst mån giva efter på skäliga krav på skogshärbärgenas beskaffenhet lyckats hos skogsägarna inplanta en allmän förståelse för den nya lagstiftningen just genom att berörda myndighet aktgivit på att kostnaderna icke skulle bli oskäliga i förhållande till avverkningsarnas omfattning och värde. På detta sätt har ett förtroendefullt samarbete kunnat upprätthållas mellan inspektionsmyndigheten och skogsägarna, och det har i det stora flertalet fall varit möjligt att på övertygelsens och frivillighetens väg nå fram till den förbättring av skogshärbärgena, som lagstiftningen avsett att åvägbringa.

När under de sista åren önskemål om anordnande av kooperativa matlag samt anställande av kvinnliga hushållerskor i avverkningskojorna efter hand vuxit fram i åtskilliga orter, har inspektionsmyndigheten sökt främja dessa strävanden och har jämväl i största omfattning ernått frivilliga överenskomelser med skogsägarna om kojornas uppförande eller omändrande på sådant sätt, att dylik kooperativ mathållning möjliggöres.

I enlighet med vad ovan anförts hyser Sveriges Skogsägareförbund den meningen, att de sociala syften, skogshärbärgeslagen avser att befrämja, bäst betjänas av att i själva lagen, såsom nu är förhållandet, inrymmas principiella stadganden och allmänna riktlinjer, men att det överlättes åt de tillämpande myndigheterna att på grundval av dessa allmänna stadganden söka utvinna så praktiskt värdefulla resultat som möjligt. Man kan då förvänta en smidig lagtillämpning, som städse ernår de bästa resultat, som under förhandenvarande praktiska förutsättningar äro möjliga. Att i själva lagtexten eller därtill knutna författningar fastlåsa vissa byggnadstekniska minimikrav för skogskojor av olika typ, exempelvis beträffande kubikutrymme, rumsantal, möbelinredning m. m., skulle få till följd, att avverknings under ekonomiskt ogynnsamma betingelser finge nedläggas eller inställas till skada såväl för arbetstillgången i orten som för skogsvården.

Förbundet får av denna anledning avstyrka de i motionen gjorda yrkandena.

Stockholm den 27 februari 1936.

SVERIGES SKOGSÄGAREFÖRBUND

Axel von Sneidern.

| Nils Schager.

*Bilaga D.***Skogsägareföreningarnas riksförbund.**

Till Riksdagens andra lagutskott.

Skogsägareföreningarnas Riksförbund får vördsamt meddela, att förbundet icke har något att erinra mot bifall till motionen II:186 av Rickard Ericsson i Sörsjön m. fl. om utredning rörande lagen om skogshärbärgen.

Stockholm den 10 februari 1936.

SKOGSÄGAREFÖRENINGARNAS RIKSFÖRBUND

Gunnar Hedlund.

*Bilaga E.***Svenska skogs- och flottningsarbetareförbundet.**

Till Andra lagutskottet.

Med anledning av att utskottet berett undertecknat förbund tillfälle att avgiva yttrande över Ericssons i Sörsjön m. fl. motion om förbättring av skogsarbetarnas härbärgen under avverkningstiden, få vi härmed anföra följande:

Som synes bygger motionen på en undersökning av berörda förhållanden, som förbundet verkställde förliden vinter och på den härav föranledda framställning, som gjordes till bl. a. socialstyrelsen. Vi ha oss även bekant att socialstyrelsen med anledning av förbundets framställning, samt en skogs- och flottledsinspektörens skrivelse, låtit utarbeta ett förslag, som den 14 december tillställdes Kungl. Maj:t. (Se bilagan, nr 3, 1936 av Skogsindustriarbetaren.) Vad beträffar inspektionens effektivisering går detta förslag i ungefär samma riktning som förbundets och motionen.

Därest icke utskottet har sig bekant att förslag i ärendet är att förvänta från Kungl. Maj:ts sida, är förbundet givetvis intresserat för att riksdagen understryker angelägenheten härav.

Förbundet hyser den meningen, att inspektionens effektivisering är det första och främsta önskemål man måste ställa på detta område, för att trygga åtminstone redan lagfäst bostadsstandard åt alla skogsarbetare, och uttalar den förhoppningen att beslut härom icke skall behöva föregås av någon utredning utöver den som redan föreligger i förbundets och socialstyrelsens skrivelser. Men nästa steg bör givetvis bli att undersöka huruvida icke tiden är inne att närmare angiva de egenskaper bostäderna under olika förhållanden böra besitta, att de skola möjliggöra gemensam mathållning, i den omfattning sådan kan och bör komma till stånd o. s. v. Liksom också närmare preciserade bestämmelser angående arbetarskydd, förbandsartiklar etc. Anses utredning erforderlig även i förstnämnda avseende, bör frågan i hela dess vidd upptagas.

Slutligen önskar förbundet understryka dels att inspektionens effektivisering bör vinnas efter den av socialstyrelsen föreslagna vägen, nämligen förstärkning av den befintliga inspektionens arbetskrafter, dels att de blygsamma kostnader, varmed detta är förenat, icke bör hindra att skogsarbetarna bli något så när jämställda med andra arbetargrupper, när det gäller samhällets åtgärder för att trygga en rimlig minimistandard i fråga om bostäder och arbetarskydd.

Under hänvisning till referat av socialstyrelsens skrivelse kunna vi in-skränka oss härtill.

Gävle den 26 februari 1936.

SV. SKOGS- och FLOTTNINGSARBETAREFÖRBUNDET.

H. Sten.

Bilaga F.

Riksförbundet landsbygdens folk.

Till Riksdagens Andra lagutskott.

Då riksdagens andra lagutskott berett oss tillfälle att avgiva yttrande över en i riksdagens andra kammare väckt motion, nr 186 av hr Ericsson i Sörsjön m. fl., angående förbättring av skogsarbetarnas härbärgen under avverkningstiden, få vi härmed anföra följande.

Otvivelaktigt är det alltjämt på många håll mycket dåligt sörjt för skogsarbetarnas bostadsfråga ute i skogarna. Den kritik, motionärerna framföra, torde i stort sett vara berättigad, och det finnes enligt vår mening mycket goda skäl för den undersökning, som motionärerna föreslå. Skogsarbetarna ha ett hårt och krävande arbete, som ställer stora krav på deras fysik. Utom att arbetet i regel är dåligt betalt, bjudas skogsarbetarna ofta bostäder, vilka icke kunna anses fylla de allra enklaste krav på hygien och trevnad. Ur skogshanteringens egen synpunkt borde det emellertid vara ett intresse av första ordningen att standarden för skogsarbetarekåren höjes, och ur samhällets synpunkt är det av vikt att skogsarbetet kan utföras under sådana former, att icke arbetarna i förtid få sin fysik undergrävd och sin hälsa förstörd. Under nuvarande förhållanden äro lungtuberkulosen och de reumatiska sjukdomarna mycket vanliga bland skogsarbetarna, och då man känner de förhållanden under vilka arbetarna mången gång måste leva i skogarna, förvånar man sig icke häröver.

Därest den ifrågasatta utredningen skulle komma till stånd, vilja vi emellertid anföra ett par önskemål utöver dem som motionärerna framfört. Det borde enligt vår mening undersökas, huruvida icke frågan om skogsarbetarehärbärgena kunde lösas efter ungefär samma linjer som riksdagen lämnat sin medverkan till förbättrande av lantarbetarebostäderna. Vidare borde spörsmålet om härbärgenas typ och beskaffenhet ägnas den allra största uppmärksamhet. Man bör försöka få fram en härbärgestyp, som tillgodo-gör sig skogsbygdernas erfarenheter och som passar dessa bygder. Skogarna böra befrias från barackhistorier av den tråkiga och ledsamma typ, som

nu »kastas upp» här och där. Dels bliva dessa baracker i högsta grad otrivsamma i både yttre och inre hänseende, och dels stå de mycket illa emot både köld och väta. Ett skogshärbärke bör inte blott bjuda nödiga utrymmen, matlagningsmöjligheter och sängplatser, viktigare än allt annat är att det bjuder trevnad och värme. Vill man tillgodogöra sig det bästa i den hostadstyp, som sedan gammalt finnes vid fäbodvallarna på bondskogarna i mellersta Norrland, bör det inte vara omöjligt att skapa ett härbärke, som både väl fyller sin uppgift och som ser snyggt och trevligt ut.

Med anförande av dessa synpunkter vilja vi förorda bifall till det av motionärerna framförda utredningsyrkandet.

Stockholm den 28 februari 1936.

RIKSFÖRBUNDET LANDSBYGDENS FOLK

(R. L. F.)

C. G. Johansson.

/ G. Lundgren.